

5 SCH V KE 5 NOORD

Ledenblad van de regio NOORD
waarin opgenomen HUGRONIEK

Groningen
Fryslân
Assen en omstreken

HVMANISTISCH
VERBOND

Port Betaald

Culturele middag
Groningen 17 september

LAST MINUTE

Once in a lifetime
Assen start 13/9

SEPTEMBER
2017

De SCHAKEL, waarin opgenomen
Hugroniek, is het ledenblad van de
afdelingen Fryslân, Groningen en Assen
e.o. van het Humanistisch Verbond.

De Schakel verschijnt 4 x per jaar.
In 2017 en 2018 op:

11 september 2017 **deadline 19-8-17**
11 december 2017 **deadline 18-11-17**
7 maart 2018 **deadline 17-2-2018**
6 juni 2018 **deadline 19-5-18**

REDACTIEADRES SCHAKEL

Baukje Scheppink
Vijzelstraat 8, 8911 EW Leeuwarden
baukje.scheppink@gmail.com
0511-477083

WEBMASTERS

Groningen Donald Elsas
delsas@xs4all.nl

Assen e.o. Doaitse Swierstra
doaitse@swierstra.net

Fryslân Baukje Scheppink
baukje.scheppink@gmail.com

**Meer adressen en contactpersonen achter
in de Schakel.**

POSTADRESSEN EN SECRETARIATEN

Adreswijzigingen naar:

Landelijke ledenadministratie

Humanistisch Verbond, Postbus 75490,
1070 AL Amsterdam 020-5219000

Groningen

Humanistisch Centrum
W.A. Scholtenstraat 2, 9712 KW Groningen
Ieke Verveld, secretaris
secre.hvgron@gmail.com
Donaties: Penningmeester HV afd. Groningen
NL 69 TRIO 0391 04 29 47
Stichting Huisvesting HV Groningen
NL10 INGB 0004 1988 73

Fryslân

Postbus 2502, 8901 AA Leeuwarden
058 2666608
hvfryslan@gmail.com
Marjoleine Beers, secretaris en ledenadm.
Facebook: Humanistisch Verbond Fryslân

Assen e.o.

*Het Humanistisch Verbond afdeling Assen en
Omstreken is actief in Assen, Hoozevee,
Meppel, Steenwijk en de omliggende gebieden.
Sommige activiteiten worden samen met de
afdeling Groningen georganiseerd.
Aankondigingen daarvan zijn te vinden op zowel
de website van Groningen als die van Assen.*

Pottenbakkerstraat 49, 9403 VX Assen
secre.hvassen@gmail.com
Fienke Stronkhorst, secretaris
Facebook: Humanistisch Verbond Assen

ADRESSEN

datum	afdeling	activiteit	titel	pagina
Elke 2e dinsdag van de maand; 12-9, 9-10, 14-11, 12-12	Assen e.o.	Humanistisch café	Onderwerp wordt tijdens de ochtend bepaald	32
vanaf 13 september	Assen e.o.	Cursus	Once in a lifetime	4
zondag 17 september, 14.30 uur	Groningen	Culturele middag	Leven met verlies	5
woensdag 20 september 2017	Assen e.o.	Eten met	gespreksstof	32
donderdag 21 september 2017	Fryslân	Bijeenkomst	Commissie SW Fryslân in Bolsward	22
24 september 2017 zondagmiddag!	Groningen	Bijeenkomst	Hans Reddingius, Atheïsme - of toch niet helemaal?	15
24 september 2017 zondagmiddag!	Assen e.o.	Lezing over hum. kunst	Joep Schrijvers onderneemt met ons een verkenningstocht	31
donderdag 28 september 2017	Assen e.o.	Wandeling	Drents Friese Woud	38
maandag 2 oktober 2017	Groningen	Humanistisch café	Praten met kinderen	13
dinsdag 3 oktober 2017	Fryslân	Filosofiecafé	Verlangen naar oneindigheid, Hilde Hoving	28
zondag 8 oktober 2017	Fryslân	Lezing	Filosofie v.e. breed publiek	13
zondag 15 oktober	Groningen	Wandeling	Oudemolen	39
dinsdag 17 oktober	Assen e.o.	Film en dialoog	Ik alleen in de klas, regisseur Karin Junger	31
vanaf woensdag 18 oktober 2017	Fryslân	Cursus	Moderne levenskunst	20
zondag 15 oktober 2017	Groningen	Jong HV	Collegetour- Niels Kosterman	12
zondag 29 oktober 2017	Groningen	Interactief programma	Over integratie en participatie	14
zondag 29 oktober 2017	Assen e.o.	Wandeling Eext		38
vr-za 3-4 november 2017	Assen e.o.	Humanistisch weekend	Thema: Verbondenheid!	31/33
Zondag 5 november 2017	Groningen	Wandeling	Glimmen	39
dinsdag 7 november 2017	Fryslân	Filosofiecafé	Hersenen denken, Marjan Slob	27
zondag 12 november 2017	Fryslân	Lezing	Filosofie v.e. breed publiek	24
vrijdag 17 november 2017	Groningen	Lezing	35e Van der Leeuwlezing	18
zondag 19 november 2017	Groningen	Workshop	Zingeving en ouder worden	14
vrijdag 24 november	Assen e.o.	Eten met		32
zondagmiddag 26 november 2017	Groningen	Bijeenkomst	Doekele Stavenga, Kleur-en- schoonheid in de natuur	15
zondag 26 november	Assen e.o.	Wandeling Smilde		38
zondag 10 december 2017	Groningen	Wandeling	Anloo	39
zondag 10 december 2017	Fryslân	Lezing	Filosofie v.e. breed publiek	24
zondag 14 januari 2018	Fryslân	Lezing	Filosofie v.e. breed publiek	24
vanaf 13 januari 2018	Groningen	Cursus	Introductie humanisme	17
woensdagen vanaf 7 februari	Fryslân	Cursus	Introductie humanisme	21
zondag 11 februari 2018	Fryslân	Lezing	Filosofie v.e. breed publiek	24
zondag 11 maart 2018	Fryslân	Lezing	Filosofie v.e. breed publiek	24
zondag 8 april 2018	Fryslân	Lezing	Filosofie v.e. breed publiek	25

CURSUS ONCE IN A LIFETIME ASSEN

We leven maar één keer. Ons bestaan en dat van de mensen om ons heen is tijdelijk, eenmalig, uniek en onomkeerbaar. Ook al proberen we de regie over leven en dood in handen te houden, op vergankelijkheid hebben we geen invloed. Maar is dat erg en hoe kun je nadenken over de tijd die rest?

Vergankelijkheid staat in deze cursus centraal. Met lichtvoetige diepgang treden we het thema tegemoet. Vergankelijkheid gaat namelijk niet alleen over 'eindigheid' - verval, dood en verlies - maar ook over een doorlopend proces van verandering en vernieuwing. We roepen de wijsheid in van denkers als René Gude, Irvin Yalom, Ton Vink, Christa Anbeek en Joep Dohmen. En kijken naar film en beeldende kunst. Maar deelnemers benutten vooral elkaars ervaring en wijsheid tijdens verschillende opdrachten en denkoefeningen.

Vanaf 13 september organiseert de afdeling Assen van het Humanistisch Verbond in Assen de Cursus Once in a lifetime.

In vier interactieve avonden wordt het thema vergankelijkheid met lichtvoetige diepgang tegemoet getreden.

Cursusdata en tijden:

Op de woensdagen 13, 20, 27 september en 11 oktober. 19:00 - 21:30.

Prijs:

Leden € 70, niet-leden € 120, minima- en studententarief € 60, leden met een beperkt inkomen € 35

Locatie:

Podium Zuidhaege, Zuidhaege 2, 9401 NZ, Assen

Website: <http://www.podiumzuidhaege.nl>

Contactpersoon afdeling: Johan Meijer, tel: 06 20 42 61 22

Docent: Patricia Bieringa

Maximaal aantal deelnemers: 14

Voor meer informatie kunt u terecht bij de cursusondersteuner,

cursus@humanistischverbond.nl

Meld je aan via <http://www.cursushumanisme.nu>

Culturele Zondagmiddag

LEVEN MET VERLIES

Uitnodiging

Datum: **zondag 17 september 2017**

Locatie: Humanistisch Centrum, W.A. Scholtenstraat 2, 9712 KW Groningen

Aanvang: 14.30 uur - zaal open 14.00 uur

Toegang: vrijwillige bijdrage, vooraf aanmelden bij leniekootstra@gmail.com

Het Humanistisch Verbond, afdeling Groningen, nodigt u graag uit voor een bijzondere middag met gedichten en liederen over liefde, verlies en rouw.

Aly Freije en **Leonie Barnier** dragen gedichten voor uit eigen werk.

Ann Favery wisselt de poëzie over leven met verlies af met liederen. Zij zingt melancholische ballades, begeleid met haar gitaar.

Het programma duurt ongeveer een uur. Daarna is er tijd om nog wat na te praten met een drankje en een hapje.

De middag is gratis toegankelijk - een vrijwillige bijdrage is welkom.

Aly Freije is dichter en docent aan de Schrijversvakschool Groningen.

Ze debuteerde in 2009 met de Groningstalige bundel **Wondpoeier**, uitgeverij kleine Uil en in 2008 won ze de Freudenthal-prijs voor nieuwe Nedersaksische literatuur.

In 2016 verscheen haar Nederlandstalige debuut **Door het vanggat**, Uitgeverij In de Knipscheer (<http://www.indeknijscheer.com/tag/aly-freije/>)

Ze trad o.a. op bij *Dichters in de Prinsentuin* 2009 en 2012, *Explore the North* 2013 en *Noord houdt Woord* 2014. Met een aantal in het Duits vertaalde gedichten treedt ze samen met vier andere kunstenaars op tijdens een Kunstfestival in Berlijn, 2017.

Aly Freije (foto Jan Glas)

GRONINGEN

LAST MINUTE

Leonie Barnier (1956) studeert poëzie aan de Schrijversvakschool Groningen.

Zij trad in 2013 op tijdens Theaterfestival Noorderzon Groningen, in 2014 tijdens het internationaal poëziefestival Dichters in de Prinsentuin en in 2015 en 2017 in de Stationshal Groningen.

In januari 2015 won zij met het gedicht Afslag Boerakker de eerste prijs van de poëziewedstrijd van de Openbare Bibliotheek Groningen. In 2017 won ze

de eerste prijs van de poëziewedstrijd Dichter bij Rodin uitgeschreven door de Schrijversvakschool Groningen.

Leonie Barnier (foto privé)

Ann Faverey is actief als songwriter, gitarist en contrabassist. Vanaf haar kindertijd werd zij van huis uit geïnspireerd door de verschillende soorten muziek die ze om zich heen hoorde. Met een voorliefde voor ballads en melancholie richtte zij in Zaandam, waar zij opgroeide, in 1979 haar eerste band op en speelde voornamelijk eigen werk. De laatste jaren werkt ze regelmatig samen met tekstschrijfster Lisette Beentjes.

*Ann Faverey
(foto Jeroen Otto)*

DE DIALOOG

Graag wil ik hier iets vertellen over een bijzondere manier van communiceren: de Dialoog. In meerdere bijeenkomsten met onze leden is al eens verwezen naar de mogelijkheden die de dialoog ons kan bieden om thema's of misschien acties zinvol te onderzoeken. De afdeling Assen wil in haar bezinningsweekend begin november hiermee een start maken. Mede daarom ook deze tekst.

Het begrip dialoog heeft meerdere betekenissen: in het gewone spraakgebruik wordt met dialoog een gesprek bedoeld, dat gericht is op wederzijds begrip, en waarin echt geluisterd wordt naar elkaar.

Ik wil het hier echter hebben over een methode van communiceren, die verder gaat dan dat.

Ik heb een jaar of 10 geleden een training gevolgd: De kracht van de Dialoog, en ik ben 5 jaar coördinator van de Week van de Dialoog voor Drenthe geweest. In dat kader heb ik heel veel gespreksleiders getraind om een dialoog via deze methode te begeleiden. Ook heb ik de dialoog veel kunnen toepassen in het werken met teams binnen bedrijven en organisaties.

Eerst even uitleggen wat de Week van de Dialoog is: Na 9/11/2001, en de dood van Theo van Gogh is er in de grote steden verharding tussen de bevolkingsgroepen opgetreden, en is als antwoord daarop de Week van de Dialoog opgezet. Doel was om in die week op diverse plekken in de steden mensen met elkaar in gesprek te brengen, die elkaar normaal niet zouden ontmoeten. En daarmee samenhang binnen gemeenten te versterken. De gedachte was dat als mensen met elkaar in gesprek zijn, er wederzijds begrip ontstaat. Er is een methode ontwikkeld waarbij oordeel-loos luisteren centraal staat, en iedereen gelijkwaardig is. De methode is gericht op het waarderen en onderzoeken (Appreciative Inquiry) van maatschappelijke vragen. De Week van de Dialoog werd zo enthousiast ontvangen, dat hij in het hele land navolging kreeg. In ruim honderd gemeenten wordt dit nu jaarlijks begin november georganiseerd, veelal met subsidie van het Oranjefonds. Misschien heb je er wel eens over gelezen, of er zelf aan meegedaan.

*Herman Wijffels ambassadeur van Nederland in Dialoog:
"Dialoog beschouw ik als de methode van de toekomst. Het is een methode die verbinding legt en waarvan luisteren naar de ander misschien wel het meest essentiële element is. Veel meer dan via discussie en debat, waar veelal het eigen gelijk voorop staat, kan met dialoog gewerkt worden aan gedeelde opvattingen en draagvlak voor de grote maatschappelijke veranderingen die nu aan de orde zijn. "*

Achtergrond en uitgangspunten van het werken met de dialoog:

De bekende gespreksvormen in onze Westerse wereld zijn discussie en debat.

Soms maken we gebruik van brainstormen. Kenmerken van deze gespreksvormen zijn: argumenteren, overtuigen, elkaar de loef af steken.

Snelheid ook, anderen niet laten uitpraten. Hierdoor wordt er vaak niet goed geluisterd, is men na drie woorden van de ander al bezig zijn weerwoord te formuleren. Snelle, flitsende mensen genieten hier vaak van, bescheiden of

secundair reagerende mensen komen vaak niet aan bod of trekken zich terug. Communiceren in een dialoogcirkel, en zelfs besluiten nemen daarin, heeft zijn

wortels in meerdere andere culturen, zoals de oude Griekse cultuur, en de culturen van de inheemse volken in Amerika en Afrika.

Het werken met / in een dialoogcirkel leert ons beter te luisteren, echt open te staan voor wat een ander te zeggen heeft, en bij ons eigen gevoel te komen. Ons ego leert een stapje terug te doen. Respect, vertrouwen en veiligheid, zijn voorwaarden voor de dialoog, daarom zijn spot en cynisme onwenselijk en ongepast.

De dialoog is gebaseerd op de absolute gelijkwaardigheid en vrijwillige deelname van de deelnemers.

Iedere deelnemer heeft de mogelijkheid, in de ontmoeting met de meningen en de verhalen van anderen, het eigen denken en de grenzen daarvan bewust te onderzoeken.

De bijdrage van ieder groepslid wordt als onontbeerlijk beschouwd voor de verdere ontwikkeling van de groep of van de organisatie. Respect voor uiteenlopende zienswijzen, luisteren en authentiek spreken staan centraal. Een proces van 'verlangzamen' geeft ruimte voor (zelf)onderzoek.

Een dialooggroep heeft geen agenda. Wel is er een centraal vraagstuk of een probleem. Iedere deelnemer verbindt zich aan deze vraagstelling. Het doel is tweeledig: het onderzoeken van de verschillende aspecten van het vraagstuk

(hierop duidt het begrip Waarderend Onderzoeken) en het werkelijk ontmoeten van de ander(en). Een neveneffect is dat het je bewust maakt van je eigen manier van communiceren, en je leert hoe het ook anders kan.

Werkwijze van de dialoog:

- We zitten in een gesloten cirkel, waarin ieder een gelijkwaardige plaats heeft. Het midden symboliseert het centrum van de groep. Hierin leggen we een paar symbolische voorwerpen: een 'talking stick', dat kan een stok zijn, maar ook een steen, of een schelp. En we branden er een kaars.
- Ieder heeft de intentie /bereidheid om open en vanuit het hart te spreken, en vooral vanuit het nu. Je reageert niet persoonlijk naar een ander, als je reageert op wat een ander gezegd heeft is dat een eigen nieuwe inbreng.
- Degene die de praatstok in handen heeft mag praten, de anderen niet. Ieder kan zich hierdoor uiten zonder onderbroken te worden. Daarbij is het van belang datgene wat van waarde is te zeggen en te leren al het onnodige weg te laten.
- Als de praatstok teruggelegd is kan het zijn dat hij niet onmiddellijk opgepakt wordt door een ander. Dan ontstaat er stilte. Wij zijn niet gewend aan stiltes, en hebben vaak de neiging die te gaan opvullen. Dat is niet nodig. Je kunt de stilte gaan waarderen om even rustig bij jezelf te komen, en te overdenken wat er gezegd is.
- In een dialoogcirkel worden er geen vragen gesteld, hierdoor ontstaat een context, waarin verschillende meningen en verhalen naast elkaar (i.p.v. tegenover elkaar) geplaatst worden. Tegenstellingen worden gedragen en verdragen tot er gedeelde nieuwe betekenissen in het gemeenschappelijk denken ontstaan.
- Open luisteren betekent je echt open stellen voor de ander en je reacties en oordelen op te schorten.

Het werken in een dialoogcirkel is als het leggen van een puzzel zonder het plaatje op de deksel.

Elzelien van Duijn

DE JONGE HUMANISTEN GRONINGEN

Jonge Humanisten Groningen

Ben je op zoek naar de combinatie van diepgang en gezelligheid? Vind je het leuk om te praten over (praktische) filosofie, zingevingsvragen of maatschappelijke thema's? En ben je ongeveer tussen de 18 en 40 jaar oud? Dan is onze groep misschien ook iets voor jou.

Wij organiseren diverse activiteiten zoals filmavonden, discussies, vieringen, diners, borrels, filosofische picknicks en wandelingen. Ook steken we jaarlijks als vrijwilliger de handen uit de mouwen tijdens de actie NLdoet. Onze bijeenkomsten zijn bedoeld om op een laagdrempelige en interactieve manier na te denken over de wijze waarop je vorm en betekenis wilt geven aan het leven. Door met anderen in gesprek te gaan verscherp je je blik en kom je tot nieuwe inzichten. Naast diepgang staan tijdens de bijeenkomsten zeker ook gezelligheid en het leren kennen van mensen met dezelfde interesses centraal. Meestal sluiten we af met een gezellige borrel.

Interesse?

Laat je vrijblijvend op de mailinglijst zetten en blijf op de hoogte van al onze bijeenkomsten: ivo_hengst@hotmail.com

COLLEGETOUR

15 oktober: College Tour voor Jonge Humanisten

Met Niels Kosterman, geestelijk verzorger bij Defensie

Wat is en wat doet een humanist? In een reeks bijeenkomsten maken we een tour langs de humanistische diensten: geestelijke verzorging, vormingsonderwijs, uitvaartbegeleiding en relatieviering. Iedere bijeenkomst hebben we een humanistisch dienstverlener als gast en bevragen we hem of haar over werk, boeiende aanverwante thema's en de toepassing van humanistische waarden in het dagelijks leven.

Tijdens deze tweede bijeenkomst van de tour gaan we in gesprek met Niels Kosterman, humanistisch geestelijk verzorger bij Defensie. Hoe geeft hij vorm aan zijn werk? Hoe denkt hij over het dienen van een gewelddorganisatie? En (hoe) past hij humanistische waarden toe in zijn dagelijks leven?

Wanneer: zondag 15 oktober;
14.00 – 17.00 uur (inloop vanaf
13.30 uur)

Waar: Humanistisch Centrum,
W.A. Scholtenstraat 2 te
Groningen

Kosten: geen

Aanmelden:

ivo_hengst@hotmail.com

DE JONGE
HUMANISTEN
GRONINGEN

VAN EEN VLUCHTELINGENCOACH

Als vluchtelingencoach merk je hoe lastig het is om in Nederland aan een baan te komen. Dat geldt zeker voor de zeer laag opgeleide vluchtelingen die soms niet meer dan enkele jaren lagere school hebben gehad. We proberen onze klanten zo snel mogelijk op een geschikte inburgeringscursus te krijgen en soms kunnen we ze helpen een beroepskwalificatie te verkrijgen waarmee ze op de arbeidsmarkt uit de voeten kunnen. Erg succesvol is die route niet, zoals de statistieken laten zien. Wat in de weg zit is gebrek aan een systeem zoals dat in Duitsland, speciaal in Beieren bestaat, van leren in theorie en in de praktijk. Nodig is contact met Nederlanders in een werk / leer situatie. Dat is in Nederland erg moeilijk te realiseren. De Nederlandse arbeidsmarkt discrimineert sterk op afkomst. Dat is recent nog weer bevestigd door onderzoek waaruit bleek dat een Nederlandse naam met strafblad nog bijna vier keer zoveel kans geeft op een uitnodiging vergeleken met sollicitanten met een buitenlandse naam. Eenvoudig werk wordt geautomatiseerd of, zoals in de zorg, door vrijwilligers gedaan. Humanitas drijft voor een behoorlijk deel op vrijwilligers die in een uitkeringssituatie zitten omdat we niet bereid zijn voor noodzakelijk werk te betalen. Een oplossing is dan om, zodra er een Nederlands paspoort is, te emigreren naar Engeland. In Engeland is de levensstandaard heel wat lager dan in Nederland en de sociale uitkeringen zijn er heel wat minder. De lange koloniale periode waarin immigratie naar Engeland vrij makkelijk was en de Europese Unie hebben Engeland sterk afhankelijk gemaakt van immigranten. Er is geen spreidingsbeleid en het gevolg is dat er grote concentraties zijn ontstaan van immigranten met vergelijkbare achtergrond. Daarbinnen kun je je brood verdienen zonder dat er eisen worden gesteld aan taal. De kinderen gaan naar school en vormen een tweede generatie die beter is aangepast aan de samenleving. Eind goed al goed zou je denken, maar ik ben bang dat discriminatie op de arbeidsmarkt moeilijk is uit te bannen. De prijs van al dit racisme is hoog, menselijk en financieel. Het zou beter zijn als we ervoor zorgen dat mensen die willen werken een recht op werk krijgen in plaats van een uitkering -zelfs werk en een uitkering is nog te prefereren boven gedwongen nietsdoen.

Gerard te Meerman

dit stuk is in iets gewijzigde vorm gepubliceerd in Humens, het orgaan van Humanitas Groningen

Uitnodigingen

HUMAN-CAFÉ – PRATEN MET KINDEREN

Datum: maandag 2 oktober 2017

Locatie: Pand van Humanitas, A-kerkhof zz nr. 22, Groningen

Aanvang: 19.30 uur (inloop vanaf 19.00 uur)

Toegang: gratis – vooraf aanmelden bij: g.j.te.meerman@gmail.com (niet verplicht)

Praten met kinderen over humanistische thema's

Deze bijeenkomst is in eerste instantie opgezet voor vrijwilligers van Humanitas die met kinderen werken. De bijeenkomst is echter ook toegankelijk voor belangstellende leden van het Humanistisch Verbond. De avond wordt verzorgd door Marijke van de Hel.

Marijke van de Hel is docente Humanistisch Vormingsonderwijs en heeft veel materiaal ontwikkeld om gesprekken met kinderen te voeren over Humanistische thema's.

Verdere informatie wordt op de webpagina van de afdeling Groningen gegeven: www.humanistischverbond.nl/afdeling/groningen

KENNISMAKINGSBIJEENKOMST NIEUWE LEDEN

Datum: zondag 8 oktober 2017

Locatie: Humanistisch Centrum, W.A. Scholtenstraat 2, 9712 KW Groningen

Aanvang: 14.00 uur - zaal open 13.30 uur

Toegang: gratis; vooraf aanmelden bij: secre.hvgron@gmail.com (niet verplicht)

Welkom in de Afdeling Groningen

Het bestuur van de Afdeling Groningen wil een goede, een beetje vergeten gewoonte weer oppakken. Dit betreft het organiseren van een kennismakingsbijeenkomst voor nieuwe leden van het Humanistisch Verbond – Afdeling Groningen en voor leden die door verhuizing in onze afdeling zijn komen wonen.

Tijdens deze bijeenkomst kunnen wij over en weer kennismaken en wordt informatie gegeven over de activiteiten van de afdeling. Daartoe zijn de voorzitters van de zogeheten “vaste activiteiten” uitgenodigd.

Ook niet-nieuwe leden worden uitgenodigd om te komen, om kennis te maken met de nieuwe leden en deze welkom te heten.

WORKSHOP – OVER INTEGRATIE EN PARTICIPATIE

Datum: zondag 29 oktober 2017

Locatie: Humanistisch Centrum, W.A. Scholtenstraat 2, 9712 KW Groningen

Aanvang: 14.00 uur – 16.00 uur – zaal open 13.30 uur – borrel na afloop

Toegang: gratis – vooraf aanmelden bij: vanloonmac@gmail.com (niet verplicht)

Actief nadenken

In deze bijeenkomst is er gelegenheid meer inzicht te verwerven in en na te denken over integratie en participatie van vluchtelingen in de cultuur en de regels van de Nederlandse samenleving. Hoe beleven zij dat? Wat is moeilijk? Wat hebben zij nodig?

Als introductie verzorgen vrijwilligers workshops participatieverklaring.

Eén en ander wordt ingekleurd met persoonlijke verhalen van vluchtelingen.

Er zal veel ruimte zijn voor interactie.

WORKSHOP – ZINGEVING EN OUDER WORDEN

Datum: zondag 19 november 2017

Locatie: Humanistisch Centrum, W.A. Scholtenstraat 2, 9712 KW Groningen

Aanvang: 14.00 uur – 16.00 uur – zaal open 13.30 uur – borrel na afloop

Toegang: gratis – vooraf aanmelden bij: ieke.verveld@gmail.com (niet verplicht)

We worden allemaal ouder

Vragen van zingeving kunnen het hele leven door worden gesteld, zowel door jongeren als door ouderen. Bij het ouder worden veranderen die vragen mogelijk van karakter. Misschien kijken we wat meer achterom en wat minder vooruit. Het kan fijn zijn daar eens met een aantal anderen over te praten. Die gelegenheid is er tijdens deze workshop, die wordt verzorgd door Patricia Bieringa.

Patricia is een internationaal ervaren docente levensbeschouwing, filosofie en persoonlijke ontwikkeling. Zij studeerde geestelijk raadswerk aan de Universiteit van Humanistiek.

Een van haar kernkwaliteiten is het echt kunnen bereiken van mensen in hun leefwereld, en van hieruit de dialoog aan te gaan. Patricia is een begenadigd spreker en verhalenverteller. Zij weet filosofische en levensbeschouwelijke visies en ideeën op een toegankelijke en enthousiasmerende manier over te brengen. Het is haar ambitie om mensen uit te dagen de diepte te zoeken met betrekking tot geloof en levensvragen en ethische kwesties.

ZONDAGMIDDAGEN IN GRONINGEN

*De Werkgroep Lezingen organiseert dit jaar op twee zondagmiddagen om 14:00 uur een bijeenkomst in het Humanistisch Centrum (W.A. Scholtenstraat 2, Groningen). Eerst zal er een inleiding zijn door een van de leden van de afdeling, en aansluitend is er discussie en een gezellig samenzijn. **Aanvang 14.00 uur***

24 september geeft **Hans Reddingius**, al tijdens zijn studie biologie actief bij het Humanistisch Verbond, een inleiding met als thema:

Atheïsme – of toch niet helemaal?

Hans, humanist, is de laatste tijd bezig geweest met graven naar zijn protestants-christelijke wortels. Levert dat graafwerk nog iets bruikbaars op? Bijvoorbeeld: als je je afvraagt of God bestaat, wat bedoel je dan met 'God' en wat met 'bestaan'? Hans wil hierover graag wat gedachten met ons delen.

26 november zal **Doেকেle Stavenga**, die als biofysicus veel onderzoek gedaan heeft aan natuurlijke kleuren, een presentatie geven over

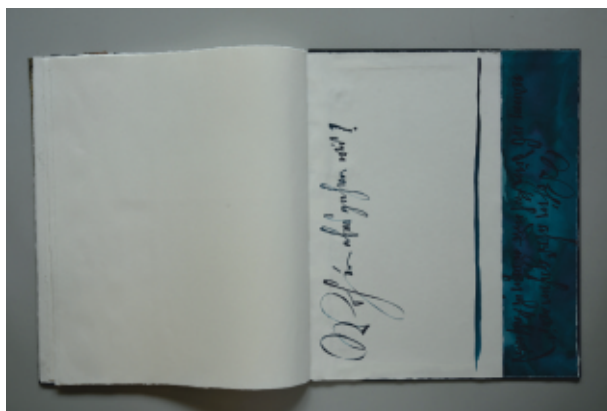
Kleur-en-schoonheid in de natuur.

Voor de meesten van ons worden kleuren geassocieerd met aantrekkelijkheid en schoonheid. De kleurenpracht van bloemen, tropische vogels en vissen, of van vlinders, heeft een belangrijke rol gespeeld in de evolutie van soorten. Kleurrijke bloemen zijn het meest succesvol om insectenbezoekers te lokken, en de mannetjes van sommige vogelsoorten, zoals pauwen en paradijsvogels, hebben in de evolutie extravagant gekleurde veren gekregen, omdat de vrouwtjes een sterke voorkeur bleken te hebben voor extreme kleurpatronen. Aan de hand van deze en andere voorbeelden zal de schoonheid van de natuur en de belangrijke invloed ervan op het leven van plant, dier en mens besproken worden.

Kunst in de SCHAKEL

In de vorige Schakel maakten we kennis met Anneke Aangeenbrug als kunstenares uit 'humanistisch NOORD'. Omdat die handdoek niet spontaan werd opgepakt door een andere kunstenaar uit onze gelederen plaats ik nu iet van mezelf.

Mét natuurlijk de oproep nog eens goed om u heen te kijken naar kunstenaars die een plekje verdienen in ons noordelijk blad...

foto's Hays Bijlstra

Ik laat hier een stukje binnenkant en het boekomslag zien van een handgemaakt boek met de titel Wandlers Nachtlied, om te laten zien dat ik naast met de computer opgemaakte Schakels ook boeken met de hand schrijf en inbind...

Wilt u zelf eens in deze rubriek of kent u iemand die u in het zonnetje wilt zetten? Stuur een e-mail naar baukje.scheppink@gmail.com.
Baukje Scheppink, Vijzelstraat 8, Leeuwarden, www.baukje.nl

Vooraankondiging

INTRODUCTIECURSUS HUMANISME GRONINGEN

De afdeling Groningen organiseert, samen met het landelijk bureau, in de maanden januari/februari 2018 de Introductiecurcus Humanisme.

Wat vind ik waardevol ? En hoe kom ik daarachter ? In de Introductiecurcus Humanisme kunt u in vier interactieve avonden kennismaken met de rijkdom van het humanisme. De humanistische traditie komt tot leven door inleidingen, presentaties, filmpjes en teksten.

Meer informatie over de curusu kunt u vinden op:

www.humanistischverbond.nl/introductiecurcus-humanisme.

Cursusdata: 15 en 29 januari en 12 en 26 februari 2018

Aanvang: 19.30 uur

Cursusplaats: Humanistisch Centrum, W.A. Scholtenstraat 2, 9712 KW Groningen

Docent: Patricia Bieringa

Aanmelding: mogelijkheid binnenkort via de landelijke website

Inlichtingen: secr.hvgron@gmail.com

Kosten: Niet leden: € 120,-- / HV-leden: € 75,--

Minima en studenten: € 60,-- Minima en studenten die lid zijn: € 37,50

FAST MINUTE

In het kader van de samenwerking tussen Humanitas Groningen en het Humanistisch Verbond, zoeken we mensen die gesprekken willen leiden die door Humanitas worden georganiseerd in de elf wijken van Groningen in de week van de eenzaamheid (donderdag 21 september t/m zondag 1 oktober.) op een middag of avond. Aanmelding graag bij Gerard te Meerman. (g.j.te.meerman@gmail.com of Ineke Eebes I.Eebes@humanitas.nl)

Oproep

35e VAN DER LEEUW-LEZING

Vrijdag 17 november 2017 16.30-18.30 uur, Martinikerk Groningen

David Van Reybrouck | Marcia Luyten | Freek de Jonge

Populisme en de dekolonisatie van Europa

Kaartverkoop start eind september

Info: www.vanderleeuwlezing.nl

U kunt de gratis kaarten afhalen bij:

De Universiteitswinkel, Oude Kijk in 't Jatstraat 39, Groningen,
Maandag 13.00-17.00 uur, dinsdag t/m vrijdag 9.00-17.00 uur, zaterdag 13.00-17.00 uur

Van der Velde Boeken, Grote Markt 54-55 en A-kerkhof 45-47, Groningen
tijdens winkeltijden,

Studium Generale Groningen, Oude Boteringestraat 13, Groningen, tijdens
kantoortijden.

Schriftelijk bestellen: bij Congresbureau Jitty Jaarsma, Postbus 56, 9761 ZH
Paterswolde. De kaarten worden u dan (indien nog beschikbaar) zo spoedig
mogelijk toegestuurd.

Bestellen per e-mail: Vul alstublieft het formulier via:

<http://www.vanderleeuwlezing.nl/node/20> geheel in. Uw kaarten worden u dan
(indien nog beschikbaar) zo spoedig mogelijk toegestuurd. Heeft u kaarten
besteld, maar deze een week voor de lezing nog niet ontvangen dan kunt u er
vanuit gaan dat deze helaas niet meer beschikbaar zijn.

Stichting HVO Primair
voor Humanistisch Vormings Onderwijs

Wijziging regiobegeleider Humanistisch Vormingsonderwijs Friesland.

Per 1 augustus 2017 leg ik mijn werkzaamheden als regiobegeleider voor het Humanistisch Vormingsonderwijs (HVO) in Friesland neer. Vanaf 1993 ben ik betrokken geweest bij het HVO in allerlei verschillende functies en nu is het tijd om deze periode af te sluiten.

Begin dit jaar is de toekomst van het HVO (en GVO) door de Eerste en Tweede Kamer veilig gesteld en daar ben ik blij mee. Nu kunnen we doorgaan met het verzorgen van deze lessen om leerlingen te helpen opgroeien tot zelfstandig denkende volwassenen, die weten waarom ze de dingen doen, die ze doen. Of laten natuurlijk... Ik hoop dat ouders en scholen de meerwaarde van ons vak blijven zien en dat zij ook in de toekomst een beroep zullen blijven doen op onze vakdocenten.

In afwachting van een definitieve opvolger voor mij is er een interim-regiobegeleider voor HVO Friesland benoemd. Haar naam is mevrouw Mathilde Nomden en zij is te bereiken via telefoonnummer 06-11277250 of per mail: m.nomden@hvo.nl

U kunt in voorkomende gevallen ook contact opnemen met het secretariaat van HVO Primair via telefoonnummer 030-2856727 of hvoprimair@hvo.nl

Vriendelijke groet en wie weet, tot ziens,

Marja Severs

CURSUSSEN IN HET NAJAAR

Leeuwarden

In het najaar starten we weer met cursussen
humanisme op de woensdagavonden.

Let op: de data voor de cursus Moderne Levenskunst hebben we moeten veranderen! Deze start niet op 30 augustus, zoals eerder werd aangegeven, maar in oktober van dit jaar.

MODERNE LEVENSKUNST

18 oktober, 1, 8, 15, 22 en 29 november 2017 19.30- 21.30 uur
Adres: Tresoar Boterhoek 1 Leeuwarden

Wat maakt een leven mooi en waardevol? Waarom maak ik de keuzes die ik maak? Kies ik wel daadwerkelijk voor dat wat ik van belang vind? Houden deze vragen u bezig en bent u op zoek naar een antwoord?

U bent niet de enige of de eerste. Tijdens de cursus Moderne levenskunst staat u stil bij het belang van zelfkennis, het invullen van uw vrijheid en de betekenis van vriendschap voor uw leven. Door u te verdiepen in filosofie, te praten en te oefenen leert u scherper te denken over uw eigen leven en wat u belangrijk vindt. Want daar gaat het om in deze cursus, uw vragen over hoe te leven.

U maakt kennis met vele denkers die u voorgingen in het onderzoek naar het goede leven. Filosofen als Montaigne, Levinas, Foucault en Nussbaum.

Filosofie van de levenskunst blijft niet beperkt tot de studeerkamer maar draait juist om het leven hier en nu. Dat betekent dat er ruimte is voor teksten én voor praktische wijsheid. Levenskunst betekent oefenen. Daarom oefent u met medecursisten onder leiding van een ervaren docent.

U kunt zich opgeven via de web site van het humanistisch verbond:
cursussenhumanistischverbond.nl

INTRODUCTIE HUMANISME

Vanwege de grote belangstelling willen we in het voorjaar van 2018 ook de cursus Introductie in Humanisme nog een keer aanbieden.

Het voorstel is op woensdagavonden 1x per 2 weken.

7, 21 febr. 7 en 14 maart 2018 van 19.30-21.30 uur

Adres: Tresoar Boterhoek 1 Leeuwarden

Wat vind ik waardevol? En hoe kom ik daarachter? In de Introductiecursus humanisme maakt u in vier interactieve avonden kennis met de rijkdom van het humanisme. De humanistische traditie komt tot leven door inleidingen, presentaties, filmpjes en teksten.

Hoe sta ik in de wereld? Hoe maak ik mijn keuzes? Hoe ziet mijn ideale leven eruit? Als deze vragen u bezighouden, stap dan in de rijke humanistische traditie.

Deze vragen houden de mens immers al eeuwen lang bezig. Van Socrates tot Foucault allemaal hebben zij naar antwoorden gezocht. Door hiervan kennis te nemen en er met elkaar over te praten, vindt u uw eigen antwoorden.

Voor de cursus Moderne Levenskunst kunt u zich dus opgeven op de website van het Humanistisch Verbond: cursussenhumanistischverbond.nl

Voor de cursus Introductie is dat nog niet mogelijk, maar kunt u zich opgeven bij anjawouters72@gmail.com

Súdwest-Fryslân

Bolsward

Tien tot twintig leden van de afdeling Sneek Súdwest Fryslân komen in de winter periode regelmatig bij elkaar en bespreken/ discussiëren, na het uitwisselen van *wel en wee*, naar aanleiding van een presentatie van een van de eigen leden een onderwerp dat we van te voren tijdens de september bijeenkomst met elkaar hebben uitgekozen.. Zo zijn in de afgelopen periode de onderwerpen *Eenzaamheid*, *Vluchtelingenwerk in de eigen regio* en *Leiderschap en tijden van democratie* aan bod gekomen. Tijdens de laatste goed bezochte bijeenkomst op 23 maart werd afgesproken om voorlopig, ondanks het stijgen van de gemiddelde leeftijd van de aanwezige leden op de zelfde wijze door te gaan.

Vele jaren kwamen we bijeen in de Daaldersplaats tegenover het station, maar na het faillissement van dit hotel zijn we naar de bovenzaal van de nabijgelegen Koperen Kees verhuisd. Voor enkele leden waren de trappen om boven te komen echter een grote hindernis. Besloten werd naar een andere locatie te zoeken. Dit is de Groene Weide Sneekerstraat 2 in Bolsward. Deze locatie heeft als voordeel dat de leden uit Bolsward en omstreken nu dicht bij huis kunnen blijven. De Sneekers zullen het verlies van hun privilege in lijdzaamheid accepteren. De eerst volgende bijeenkomst staat genoteerd op donderdag 21 september. Dan zullen we de onderwerpen voor de komende winter afspreek.

**Bijeenkomst afdeling Sneek Súd West
Frylân op 21 september 2017 in de
Groene Weide Sneekerstraat 2
Bolsward aanvang 19.30 uur**

FILOSOFIE voor een breed publiek

Over waarheid en verbeelding

jaargang XXVI

Het thema van de 25^e serie inleidingen in het kader van 'Filosofie voor een breed publiek' was 'Grenzen – over terreur en territorium'. Mensen eigenen zich territoria toe en weren af wat ongewenst is.

In het geestelijke domein zijn vergelijkbare mechanismen werkzaam. “*Veritatem laborare nimis saepe dicunt, extingui numquam*”, schreef de Romeinse filosoof Titus Livius (59 voor – 17 na Christus): de waarheid heeft het vaak zwaar te verduren, maar ze gaat nooit ten onder.

Het woord 'waar' (van 'waarheid') is etymologisch verwant met 'weer' (van 'weerbaar/weerstand'). Waarheid als iets wat staande blijft, ook na krachtige en vakkundig uitgevoerde aanvallen, als een vorst in zijn bastion. Verificatie als aanval en verdediging, en wat wint is waar. Een duidelijk en algemeen aanvaard beeld, maar is het waar? Wat zijn de gevolgen van dergelijke verbeelding van waarheid op ons denken en (samen)leven?

We hebben ook voor deze 26^e serie lezingen diverse deskundigen bereid gevonden om verbeelding van het begrip waarheid vanuit diverse invalshoeken te belichten. Gedurende zes middagen gaan we inzichten uitwisselen, en deze verder verdiepen.

8 oktober 2017 Van waarneming tot wetenschap

Waarheid staat niet tegenover verbeelding, maar tegenover leugen. Verbeelding hoeft niet in strijd te zijn met waarheid, maar is dat wel met fantasieloosheid. Het is daarom onjuist om waarheid tegenover verbeelding te plaatsen. We hebben beide nodig. Aan de hand van de idolenleer van Francis Bacon worden strategieën besproken om onwaarheid tegen te gaan. Aan de hand van Immanuel Kant wordt een loflied op verbeelding gezongen. Het centrale thema van de lezing wordt gevormd door waarnemen. Van daaruit wordt ingezoomd op ons feilbare denken (Kahneman) en uiteraard de wetenschap.

Inleider: prof.dr. Henk Procee, (filosoof/chemicus – emeritus hoogleraar Universiteit Twente)

12 november 2017 Over perceptie/geheugen

Onze identiteit, ons zelfbeeld en zelfbewustzijn drijven op ons vermogen om informatie uit ons brein te reproduceren. Hoe betrouwbaar is ons geheugen?

Inleider: nog niet bekend

10 december 2017 Over (social) media

In het digitale domein is het lastig om de daar geldende werkelijkheid te herleiden tot een materiële. Steeds meer mensen leven een steeds groter deel van hun leven in een digitale omgeving. Wat is waar en niet waar in het digitale?

Inleider: prof. dr. Paulus van Bortel, *(hoogleraar filosofie Katholieke Universiteit Leuven en gezondheidsethiek universiteit Antwerpen)*

14 januari 2018 Over verbeelding en intuïtie

Spinoza onderscheidde drie soorten kennis: verbeelding (*imaginatio*), rede/onderzoek (*ratio*) en intuïtie. Wat is de relatie tussen deze manieren van kennisverwerving en wat wij waarheid noemen? Wat is het belang van de filosofie van Spinoza voor onze tijd?

Inleider: prof. dr. Wiep van Bunge, *(filosoof – hoogleraar Erasmus Universiteit Rotterdam)*

11 februari 2018 Dwalen

We leven in het Antropoceen. De mens heeft zich de aarde toegeëigend en geeft zich over aan ongeremde productie en consumptie. Mensen denken eigenaar te zijn van de wereld, maar komen er langzaam achter dat zij deel uitmaken van een nog grotendeels ondoorgegrond ecologisch systeem. We maken onze leefomgeving langzaam vijandig aan onszelf.

Wie de waarheid in pacht denkt te hebben, is een narcist. We dwalen in een voortdurend veranderende omgeving, die ook nog eens reageert op wat wij doen.

Inleider: prof.dr. René ten Bos, *(filosoof/organisatiedeskundige – hoogleraar Radbouduniversiteit Nijmegen – Denker des Vaderlands)*

11 maart 2018 Over materialisme en idealisme

Wat vormt het fundament van ons bestaan: tastbare/meetbare materie of onze ideeën erover? In hoeverre is wat we waar vinden gebonden aan ons aardse bestaan? Is gezond boerenverstand ook in ons tijdsgewricht nog een bruikbaar uitgangspunt?

Inleider: drs. Jan Warndorff, *(filosoof/humanisticus/vertaler – auteur van het boek “Geen idee – filosofie van het boerenverstand” – Rotterdam 2017)*

8 april 2018 Het spel van de wereld

Nietzsches Zarathoestra en de vraag van het humanisme

Nietzsches beroemdste boek, *Aldus sprak Zarathoestra*, begint met een hymne. Daarin bezingt hij drie gestalten van de mens: de kameel, de leeuw en het kind. Alleen de mens als kind is volgens de auteur in staat om met zijn spel de wereld te scheppen door verbeelding: zo richten we onze werelden in, maken ze leefbaar en bepalen we ook hun grenzen, al zijn die maar tijdelijk.

Maar hoe doet de mens dat dan? Moeten we allen weer terug naar onze kindertijd? Of moeten we Nietzsches hymne eerder lezen als een spannende visie op wat de 'wereld' eigenlijk betekent – een vroege visie op globalisering? In gesprek met Nietzsche en andere denkers die op hun manier in zijn spoor traden (Arendt, Nancy, Sloterdijk) zal Laurens ten Kate de stelling uitwerken dat Nietzsches doordenking van het kind dat we zijn, nieuw licht werpt op de vragen van humanisten in de 21^e eeuw. Daarbij gaat het over grenzen, territoria, over vreemd en vertrouwd, xenofobie en pluralisme.

(Als voorbereiding op deze inleiding kunt u het boek van Laurens ten Kate lezen “De vreemde vrijheid” – Amsterdam 2016.)

Inleider: prof.dr. Laurens ten Kate, (*filosoof - bijzonder hoogleraar Vrijzinnige religiositeit en Humanisme aan de Universiteit voor Humanistiek te Utrecht*)

Filosofieboekjes

Van alle lezingen is in de afgelopen 25 jaar een samenvatting gemaakt. Deze samenvattingen werden in twee boekjes per seizoen verzameld en gedrukt. Van vrijwel alle jaren zijn deze boekjes nog te krijgen. Ook van het laatste seizoen, jaargang 25, zijn de boekjes nu verschenen.

Boekje Ia en Ib	- algemene thema's uit de filosofie
Boekje IIa en IIb	- autonomie
Boekje IIIa en IIIb	- zingeving
Boekje IVa en IVb	- vooruitgang
Boekje Va en Vb	- de mens: geest en materie
Boekje VIa en VIb	- denkramen
Boekje VIIa en VIIb	- levensstijlen
Boekje VIIIa en VIIIb	- levenskunst
Boekje IXa en IXb	- wat maakt het leven de moeite waard?
Boekje Xa en Xb	- gevoel en verstand
Boekje XIa en XIb	- geloof, hoop en ...
Boekje XIIa en XIIb	- het menselijk (on)vermogen
Boekje XIIIa en XIIIb	- deugend en ondeugend
Boekje XIVa en XIVb	- de paradox van kracht en kwetsbaarheid
Boekje XVa en XVb	- moderne levens lopen niet vanzelf
Boekje XVIa en XVIb	- de kunst van het kiezen
Boekje XVIIa en XVIIb	- goed ouder worden
Boekje XVIIIa en XVIIIb	- ken u zelf
Boekje XIXa en XIXb	- de ziel en het zelf
Boekje XXa en XXb	- mijn leven als kunstwerk
Boekje XXIa en XXIb	- burgerschap en vrijheid
Boekje XXIIa en XXIIb	- veerkracht
Boekje XXIIIa en XXIIIb	- leeftijd
Boekje XXIVa en XXIVb	- mens en dier
Boekje XXVa en XXVb	- Grenzen

Elk deel apart kost €4,25 (€2,25 voor het boekje en €2,- porto). Een "paar" (a+b) kost €7,50 (€4,50 voor de boekjes en €3,- porto).

Wanneer u de serie van 50 boekjes in één keer bestelt kost dit €122,50 (€112,50 voor de boekjes en €10,- porto).

U kunt de boekjes bestellen door overmaking van het betreffende bedrag (met vermelding van het nummer van het gewenste boekje) op banknummer NL16 TRIO 0198 3836 65 t.n.v. het Humanistisch Verbond Fryslân

HER SENEN DENKEN

Hersenen denken': het is gemakkelijk gezegd, en het werkt als uitspraak prima in het dagelijks taalgebruik. Maar zodra je die uitspraak letterlijk gaat nemen, raak je verstrikt in vreemde beelden van jezelf, zo zal Marjan Slob laten zien.

Marjan bespreekt de filosofische puzzels waarin we zeker sinds Descartes zijn verzeild door onszelf te beschouwen als wezens die worden aangestuurd door onze hersenen.

Zij stipt ook aan hoe recent hersenonderzoek uitdaagt om anders naar onszelf te kijken en andere beelden van onszelf te creëren. Een beeld waarin we minder verschijnen als 'kopvoeters' (zoals in kleutertekeningen), en meer als denkende lichamen. En zij onderzoekt met u wat er dan verandert.

Met het boek *Hersenbeest* is Marjan Slob in april '17 winnaar geworden van de Socrates Wisselbeker voor het meest prikkelende en urgente filosofieboek van het jaar.

Haar persoonlijke en onderzoekende stijl zet aan tot denken en beleven, want haar taal en woordkeuze doen hart en hoofd raken. Uitwisseling, verdieping en verwondering zijn kenmerkend voor haar werk.

Marjan Slob is filosoof, essayist en adviseur bij organisaties op het snijvlak van wetenschap en maatschappij om de visie van organisaties te verhelderen, tevens is zij lid van de Raad van Toezicht van de Universiteit voor Humanistiek.

Dinsdag 7 november 2017

Tresoar, Boterhoek | Leeuwarden

*Aanvang 20.00 uur,
zaal open vanaf 19.30 uur.
Entree € 5,=*

*Reserveren/opgeven via
info@filosofie.frl*

VERLANGEN NAAR ON EINDIGHEID

De mens heeft een diep verlangen naar onsterfelijkheid of oneindigheid. Dit verlangen krijgt binnen de traditionele filosofie vorm in de veronderstelling van een bovennatuurlijke werkelijkheid, die perspectief biedt op een volmaakte staat van zijn. Hilde Hoving zal in dit verband aandacht besteden aan het denken van Plato .

Kenmerkend voor de traditionele oneindigheidsopvatting is dat de grens van de tijdelijkheid overschreden wordt. Er is sprake van een zogenaamde verticale transcendentieopvatting. Transcendentie wijst op het vermogen van de mens zichzelf te overstijgen. Aan het verlangen en het streven naar oneindigheid lijkt een diepe angst voor de dood ten grondslag te liggen met als gevolg een onderwaardering van het lichamelijke bestaan.

In de moderne filosofie verandert het denken over oneindigheid en wordt de grens van het aardse tijdelijke niet meer overschreden. Transcendentie krijgt vorm binnen het horizontale vlak

waarbinnen de eindigheid van het mens-zijn een belangrijke plaats krijgt. Dit moderne denken gaat gepaard met een herwaardering van het feit dat wij belichaamd zijn. Verwezen wordt naar de visie van Hannah Arendt en het begrip *nataliteit*.

Vragen ter overweging en discussie: Heeft het moderne denken over het verlangen naar oneindigheid waarbinnen de tijdelijkheid niet overschreden wordt, ertoe geleid dat wij beter in staat zijn te accepteren dat wij sterfelijk ofwel eindig zijn? Hoe geven wij nu inhoud aan ons vermogen onszelf te overstijgen? Heeft de herwaardering van ons tijdelijke lichamelijke bestaan waarbinnen de focus ligt op een gaaf en gezond lichaam ertoe geleid dat wij anders zijn gaan denken over ouderdom, ziekte en sterfelijkheid?

Hilde Hoving is theoloog en kunstenaar en werkte o.a. als docent godsdienstfilosofie en genderstudies theologie en filosofie aan de NHL Leeuwarden. Zij leidt uitvaarten en houdt lezingen. Zij schildert intensief en heeft in 2017 met haar werk geëxposeerd in de Grote Kerk te Leeuwarden.

www.hildehoving.nl

filosofiecafé
FRYSLÂN

Dinsdag 3 oktober 2017

Tresoor, Boterhoek 1, Leeuwarden

Aanvang 20.00 uur, zaal open 19.30 uur.

Entree € 5,=

Reserveren/opgeven via info@filosofie.frl

NIEUWE GESPREKSGROEP ASSEN e.o.

Begin dit jaar hebben Ger Nekkers en Hans Tonckens het initiatief genomen om een humanistische gespreksgroep op te starten.

Na een artikel in de Schakel is een groep ontstaan van 6 mensen en er wordt maandelijks op een dinsdagmiddag gediscussieerd.

De bedoeling was en is, om d.m.v. goede gesprekken en het delen van standpunten tot verdieping en inzicht te komen.

Daarin is het discussiëren met elkaar belangrijk, luisteren naar de standpunten van de ander en daar respectvol mee omgaan.

Onderwerpen waarover we met elkaar in gesprek willen gaan, worden in overleg vastgesteld. Soms zijn dat sociaal maatschappelijke onderwerpen, soms politieke zoals, rondom de verkiezingen, het opkomende populisme. En ook wat meer persoonlijk ingegeven onderwerpen zoals: wat is de zin van het leven en het maken van een levensboek.

Een van de deelnemers bereidt een onderwerp voor en daarna ontstaat een gesprek waarin een ieder zijn/haar mening kan laten horen. Hoewel we nog zoekende zijn naar de definitieve vorm van deze gesprekken, zijn het inspirerende middagen.

Inmiddels heeft zich een hechte groep gevormd.

Mocht u na het lezen ook belangstelling hebben om deel te nemen? Dan kunt u contact opnemen met de heer Ger Nekkers tel. 0592- 543922 of mail naar gi.nekkers@zonnet.nl

Bij voldoende belangstelling is het mogelijk om met een tweede groep te starten.

Agenda HV afdeling Assen e.o. *Jaarprogramma 2017*

(tot en met het verschijnen van de volgende Schakel in december)

Het bestuur probeert de kosten van het jaarprogramma laag te houden. Voor de activiteiten van september t/m december is het noodzakelijk een geringe eigen bijdrage te vragen van € 3,50.

24 september 2017; (zondagmiddag!!)

Joep Schrijvers, columnist en auteur van succesvolle boeken, gaat met ons een verkenningstocht ondernemen, op zoek naar "Humanistische Kunst".

Zie ook de uitgebreide bijlage over Joep Schrijvers in de Schakel van juni; het belooft een boeiende en controversiële middag te worden

Locatie: Podium Zuidhaege, Zuidhaege 2, 9401 NZ Assen

Aanmelden: secre.hvassen@gmail.com, 0592-342720 / 06-21 36 32 23

Tijd: 14.30 – 17.00 uur (let op: zondagmiddag!)

De eigen bijdrage is € 3,50 die ter plaatse voldaan kan worden.

17 oktober 2017; film "Ik, Alleen in de Klas" met aansluitend dialoog.

Twaalf jongeren komen bij elkaar op een landgoed in Frankrijk: de drie kinderen van regisseur Karin Junger en hun vrienden. De elf gekleurde jongeren delen een gevoel van uitsluiting.

Door samen de situaties, waarin die uitsluiting zich manifesteert, na te spelen of uit te beelden, worden pijnlijke gebeurtenissen herbeleefd en opnieuw vormgegeven. Wat is de impact van subtiele en minder subtiele vormen van racisme op het gevoel van welbevinden van deze jonge Nederlanders? En hoe beïnvloedt dat hun mogelijkheden zichzelf ten volle te ontwikkelen?

Locatie: Podium Zuidhaege, Zuidhaege 2, 9401NZ Assen

Aanmelden: secre.hvassen@gmail.com, 0592-342720 / 06-21 36 32 23

Tijd: 19.45 – 22.00 uur

De eigen bijdrage is € 3,50 die ter plaatse voldaan kan worden.

3 en 4 november 2017 in Bakkeveen: Weekend VERBONDENHEID

"In verbinding gaan met elkaar, in relatie met waar we voor staan en op zoek naar wat het humanisme zegt over verbondenheid en hoe we daar zelf mee omgaan."

Evenals in 2015 houden we ook dit jaar weer een **Humanistisch Weekend**.

Van vrijdagmiddag 17 uur tot zaterdagmiddag 17 uur 3 en 4 november organiseren we, opnieuw in het conferentiecentrum Nieuw-Allardsoog in Bakkeveen, een humanistisch weekend rond het thema "Verbondenheid". Zie hiervoor ook de uitgebreide flyer in deze Schakel.

Humanistisch Café

Elke 2e dinsdag van de maand bent u van harte welkom in het "Humanistisch Café ". Daar, aan de koffietafel, kunnen onze leden, in klein verband, een gesprek voeren.

De onderwerpen kunnen ter plekke worden bepaald. Ook potentiële HV-leden en belangstellenden zijn welkom.

Volgende data: 12 september, 9 oktober, 14 november en 12 december.

Locatie: Restaurant De Poort van Assen, Weierspoort 27, 9401 DX Assen.

Tijd: 11:00-13:00 uur Kosten: Eigen consumpties, 1e kopje koffie gratis.

Eten met gespreksstof

We eten afwisselend bij één van de deelnemers thuis en eten dan "wat de pot schaft", dikwijls wordt er vegetarisch gekookt.

We beginnen met een drankje vooraf, kiezen een onderwerp om over te praten en gaan dan eten. Een onderwerp kan van te voren worden aangedragen, maar kan ook spontaan opkomen, bijv. na een recente gebeurtenis of televisie-uitzending. Het aantal deelnemers wordt beperkt tot ongeveer 10, omdat anders een zinvolle discussie aan een enkele tafel te moeilijk wordt.

Nb: Deelname impliceert geenszins dat we verwachten dat u ook een keer een bijeenkomst organiseert. We streven er naar om 6 keer per seizoen "Eten met gespreksstof" te organiseren. Eerstvolgende datum: (aankomen uiterlijk één week van te voren)

Woensdag 20 september

Locatie: Lineke v.d. Burg en Ger Nekkers, Het Kanaal 219, Assen

Tijd: 17.15 – 20.00 uur

Kosten: € 6,00 per persoon Aanmelden: avdburg@simpc.nl, 0592 – 54 39 22

Vrijdag 24 november

Locatie: An en Jan Kolkman, Meesterswijk 17, Bovensmilde

Tijd: 17.15 – 20.00 uur

Kosten: € 6,00 per persoon Aanmelden: anjankolkman@gmail.com , 0592 – 41329

De Schakel

Als HV-lid kunt u ook kopij inleveren voor De Schakel. Het onderwerp hoeft geen betrekking te hebben op een activiteit. Een ervaring delen of wat dan ook, het kan allemaal.

U kunt uw kopij voorzien van een afbeelding.

Nieuws

HET HUMANISTISCH VERBOND ASSEN
heeft een FACEBOOK-PAGINA!

HUMANISTISCH VERBOND ASSEN

Hierop kunt u lezen welke activiteiten plaatsvinden en u kunt er interessante posts op lezen en plaatsen.

Zegt het voort en nodig vooral veel bekenden uit om lid te worden van de

Ook HV landelijk en HV Fryslân kunt u op Facebook tegenkomen.
Tot ziens in de digitale wereld!

3 en 4 november 2017 HV Assen en Omstreken
WEEKEND VERBONDENHEID
Bakkeveen

'Verbondenheid'

In verbinding gaan met elkaar, in relatie met waar we voor staan en op zoek naar wat het humanisme zegt over verbondenheid en hoe we daar zelf mee omgaan.

Inleiding

In het najaar van 2017 organiseert de Afdeling Assen en Omstreken van het Humanistisch Verbond weer een weekend voor leden van de afdeling. We nemen dan de tijd om samen na te denken over een relevant onderwerp en laten ons daarbij inspireren door elkaars verhalen en een aantal goede inleiders. Ook dit keer wordt het weekend gehouden op de locatie waar we in 2015 zaten: Nieuw Allardsoog in Bakkeveen. In deze folder krijgt u de eerste informatie 'op hoofdlijnen'. Het programma wordt de komende maanden verder uitgewerkt.

Inhoud

“Mensen zijn met elkaar aan de wereld ontsproten en daarin ligt al hun verbondenheid besloten: ze zijn met elkaar in de wereld en ze zijn voor hun ontplooiing op elkaar aangewezen. Je wordt jezelf door de ander en dat wordt versterkt door taal en cultuur(cultuur= de verwerkelijking van menselijke samenhang, gemeenschappelijkheid is ons lot).”

Bovenstaande woorden zijn ontleend aan het boek “Grondslagen van Humanisme” uit 1978 van Jaap van Praag. Het zijn belangrijke uitgangspunten voor humanisten.

Tijdens dit weekend willen we met elkaar het thema verbondenheid verder verdiepen:

Wat betekent dat voor ieder van ons?

Hoe geven we daar handen en voeten aan in de dagelijkse praktijk van het leven?

Kunnen we elkaar inspireren door het gesprek, de dialoog hierover aan te gaan?

Werkwijze: ontmoeting/verkenning/dialoog

Wij hopen en verwachten dat er tijdens het weekend een ontmoeting tussen de deelnemers onderling zal plaatsvinden, vanuit ieders eigen ideeën, dromen, inzichten en dagelijks handelen.

Door naar elkaar te luisteren en elkaar te bevragen, kunnen we van en met elkaar leren over het thema.

Twee inleiders gaan, vanuit hun expertise, het gesprek met ons aan. Dylan Vianen heeft al toegezegd dat hij een bijdrage zal leveren. Hij is een van de initiatiefnemers van De Bildung Academie en heeft in mei een avond voor onze leden verzorgd, waarna nadrukkelijk is gevraagd om een vervolg. We zijn nog in gesprek met een inleider die ons meeneemt in het thema verbondenheid in het humanisme.

Kortom: inspirerende inleiders, dialoog, uitwisseling en ontmoeting met anderen in de heerlijke omgeving van Bakkeveen!

Praktische informatie

Data

Aankomst: vrijdag 3 november 2017 vanaf 17.00 uur Vertrek: zaterdag 4 november 2017 17.00 uur

Locatie

Conferentiehôtel Nieuw Allardsoog
Jarig van der Wielenwei 6, 9243 SH Bakkeveen, www.nieuwallardsoog.nl

Kosten

€ 25,00 voor leden van de Afdeling Assen e.o.
Voor dit bedrag krijgt u een geheel verzorgd weekend, inclusief 1 overnachting, alle maaltijden, koffie en thee. Eventuele overige consumpties zijn voor eigen rekening.

Aanmelden /contact

Kan vanaf nu via onderstaand (mail)adres.
(Max. aantal deelnemers: 40)

Fieneke Stronkhorst, secretaris

telefoon: 06 213 632 23/0592 342 720 mail: secr.hvassen@gmail.com

UNIVERSELE MOEDER

“Vertel eens iets over je moeder?” vroeg ik.

De drie dochters en de zoon van de overledene keken me glazig aan.

Hun moeder was 95 en gestorven aan een longontsteking: een genadige dood bij alle ellendige ziektes die ze ook had. We hadden feiten uitgewisseld uit het trouwboekje, data van geboorte, trouwen, kinderen en zo....

“Hoeveel kinderen er in haar ouderlijk gezin waren geweest?”

“Ja, ze had wel een broer en.....: “zeg maar zeven”

Zo konden ze ook opnoemen waar ze hadden gewoond, maar verder kwamen ze niet. Op-en-top een zogenaamde twee-woord-zin familie. Ik keek de kring eens rond. Ze zagen er uit als tachtigers, één leefde op wielen, in mobiliteit en amechtigheid deden ze niet veel voor elkaar onder; ze konden het allemaal nog net redden.

Al mijn vragen en suggesties voor ideeën eindigden hoogstens in: “geen idee” of een schouderophalen en elkaar verwonderd aankijken. Op de televisietafel stond een oude foto in een zilveren lijstje: een nog ongerimpelde vrouw met pittige ogen. *“Over vader is meer te vertellen”* was de slotconclusie.

Ik zou een toespraak maken voor de uitvaartplechtigheid, maar kwam met bijna lege aantekeningenblaadjes naar mijn schrijftafel terug.

Daar zat ik dan.

Het eerste stukje tekst lukte nog wel, al had ik niet veel om de pure data wat te omlijsten. Maar daarna? Dit verscheen op papier:

“Waarom kunnen mensen soms zo weinig vertellen over hun moeder?” schreef ik. “Wat een vrouw met hard werken dagelijks doet, dat zie je niet zo; dat heeft geen hoogtepunten. Maar zij is wél degene die trouw zorgt voor iedereen en alles in huis: wie maakt het altijd schoon en gezellig? Vanaf de geboorte geeft een moeder elke dag weer de dagelijkse zorg aan ieder kind; ze wast de sokjes, droogt de neus en smeert het brood. Zij verschoont het bed en stofzuigt het hele huis. Ze leert je opruimen en ze doet je voor hoe je strijkt, een soepje kookt en met weinig geld omgaat. Ze is een voorbeeld van hoe je dingen in je leven oplost. Is je moeder zelfstandig, dan neem je dat over. Als je moeder trots op je is, dan krijg je zelfvertrouwen. Als zij hard werkt en nooit klaagt, dan leer je dat

dat zo hoort. Je leert hoe belangrijk je familie is en hoe je met elkaar omgaat. Als zij zorgzaam is, dan leer je dat dat een heel belangrijke taak is van vrouwen. Maar dat zijn zulke gewone alledaagse dingen dat je daar niet vaak bij stilstaat. Toch zijn alle vrouwen, zelfs in de moderne tijd, daar elke dag weer opnieuw mee bezig. Als de man iets bereikt in het leven staat daar wel vaak een vrouw achter die zorgt dat hij bij thuiskomst aan tafel kan gaan, en dat zijn schone kleren in de kast hangen”

Allemaal zelf bedacht.

Boud voegde ik toe:

“En zo was Roefie de spil van jullie gezin. Ze deed dat toch maar al die jaren, voor het eigen gezin, voor jullie allemaal, voor de mensen voor wie ze werkte, nog tot na haar zestigste”

Tranen en snikken van de vier na het voorlezen van mijn verhaal in het crematorium:

“Helemaal mijn moeder, het klopt: zo was Roefie precies!”

Jornaroos Hamaker-Nauta 2013

Humanistische Uitvaartbegeleiding

Lhee 23, 7991 PG Dwingeloo

Tel: 0521 - 59722

Lieverlhee@planet.nl www.Lieverlhee.nl

Rectificatie. De foto met brief die in het vorige nummer aan Jornaroos Hamaker was toegeschreven, was niet van haar maar van haar dochter Marije Hamaker. Excuus. Red.

Wat ik mis in het humanisme ...

*Wat ik mis in het humanisme en wat in godsdiensten wel beoefend wordt, is: de **ontvangende houding** aannemen.*

Ik denk dat er veel in het leven is, waarop we geen invloed hebben en daar kan je je beter niet tegen verzetten. En dus kan je dan beter een ontvangende houding aannemen, zo zou ik het willen benoemen.

In godsdiensten wordt dit veel beoefend. En alhoewel ik in het algemeen niks van godsdiensten moet hebben, dit vind ik toch heel mooi en waardevol. In godsdiensten dankt de mens b.v. voor een mooie dag of voor een goede oogst, of wanneer men ziek is vraagt men om genezing en als men dat niet krijgt, is dat Gods wil. En "Deo volente" (als God het wil) wordt bij veel gelegenheden gezegd. Een ontvangende houding aannemen en mijn vraag is: 'Zijn er binnen het humanistische gedachtegoed uitspraken waar dit als een waarde wordt gezien?' En aansluitend hierbij is wat ik ook mis: de verwondering over het mysterie van het leven. Dat wil niet zeggen dat humanisten niet ook wel een ontvangende houding aannemen en een verwondering over het mysterie van het leven kennen als ervaring, maar het wordt m.i. niet benoemd, niet beoefend.

*Wat ik in godsdiensten mis, is het **zelfbeschikkingsrecht**. Daar hoor je ze niet over. Binnen het christendom is er in de huidige tijd een stroming waarbij het begrip god niet slaat op een almachtige god. Zie b.v. de theologen Kuitert en Klaas Hendrikse. Het "Deo volente" kan dan een ervaren zijn van ontvangen "als uit des Heren hand", dit is m.i. een ontvangende houding aannemen. Voor mij als humanist zit dat b.v. in de gezegden "Bij leven en welzijn" en "IJs en weder dienende".*

Ook binnen het boeddhisme is een stroming waar het gedachtegoed ontdaan wordt van alle religiositeit. Zie b.v. S.Batchelor "Confessions of a buddhist atheist". Zowel in het christendom als in het boeddhisme wordt de ontvangende houding benoemd en beoefend. In beide levensbeschouwingen gaat het daar m.i. om een levenshouding waarin ik een realistische kijk op ons menszijn zie.

Ik denk dat er steeds meer overeenkomsten zijn tussen humanisme en christendom en boeddhisme, bijvoorbeeld dat het door mensen bedacht is.

Mijn vraag is: 'Zijn er in het humanistische gedachtegoed uitspraken te vinden waar "de ontvangende houding aannemen" als een humanistische waarde benoemd wordt?' De filosoof Nietzsche heeft het wel over "Amor fati".

Wiet van der Zijpp, gepensioneerd humanistisch geestelijk verzorger.

Assen e.o. WAN

Ongeveer 9 keer per jaar wordt er een wandeling georganiseerd, meestal de laatste zondag van de maand. Aanmelden vooraf is niet nodig maar mag wel. Een uur voor de wandeling controleert de organisator zijn/haar mailbox. Vooral bij twijfel vanwege weersomstandigheden, kunt u zekerheidshalve voor vertrek even mailen of bellen met degene die de wandeling organiseert.

Donderdag 28 september Drents Friese Woud

Vertrekpunt: Toeristisch Informatiepunt, Bosweg 2a, Diever.

De auto kan geparkeerd worden tegenover het informatiepunt.

Aanvang: 11.00 uur. Afstand 8,5 kilometer.

De wandeling gaat langs het onderduikershol en duurt ongeveer 2,5 uur. Tijdens de wandeling is geen horeca aanwezig; na afloop kan er in Diever wat gedronken en/of gegeten worden. Org.: Aletta de Graaf: degraafalette@gmail.com , 06 42 27 86 50

Zondag 29 oktober Eext

Vertrekpunt: Anderenseweg 19, Eext

Aanvang 11.00 uur Afstand: 6 kilometer

Organisatie: Hedwig Udding: udding-blok@hetnet.nl , 0592 – 26 10 14

Koffie na afloop bij Hedwig thuis.

Zondag 26 november Landgoed Kortewegsbos bij Smilde

Vertrekpunt: Parkeren in de berm eind verharde weg vanaf Boerenlaan in Smilde. GPS-coördinaten startpunt N 52 56 06 / O 06 27 41

Aanvang 11.00 uur Afstand: 7,5 kilometer.

Dit landgoed is een vrijwel onbekend stukje Drenthe dat recent in het bezit is van Het Drentse Landschap. Meer informatie is te vinden

www.drentslandschap.nl

Organisatie: Jan Kolkman: anjankolkman@gmail.com , 0592 – 41 32 91.

Na afloop koffie bij Jan Kolkman.

DELEN *Groningen*

Wandeling op 15 oktober

We gaan wandelen in Oudemolen. In het centrum van Oudemolen bij Herberg de Fazant neemt men de Meester Croneweg, richting Gasteren.

Na ongeveer 300 m. gaat men linksaf de Molensteeg in, na 50 m. ligt links de parkeerplaats. Vertrek om 10.30 uur, na de wandeling gaan we koffie drinken bij Herberg de Fazant.

Inlichtingen: Pieter en Marijke Hofman

Tel. 0592 – 343595 Mobiel: 0619003043 email: hofbak@ziggo.nl

Wandeling op 5 november

We gaan wandelen in het Quintusbos in Glimmen.

Verzamelen t.o. H.P. Steenhuis Piano's-Vleugels aan de Rijksstraatweg 36 te Glimmen. Vertrek om 10.30 uur, na de wandeling gaan we koffie drinken bij Paviljoen Sassenhein, Lutsborgsweg 56 te Haren.

Inlichtingen: Pieter en Marijke Hofman

Tel. 0592 – 343595 Mobiel: 0619003043 email: hofbak@ziggo.nl

Wandeling 10 december

We gaan wandelen in het Kniphorstbosch te Anloo. Vanuit Groningen neemt men bij afslag De Punt de weg N34 richting Emmen.

Bij afslag Annen/Anloo gaat men rechtsaf via de Annerweg richting Anloo.

Na ongeveer 700 m. gaat men rechtsaf en direct daarna weer rechtsaf de Bosweg in. De Bosweg vervolgen voorbij Woodz Lounge Restaurant Anloo en doorrijden tot aan een klein stukje bos aan de linkerzijde waarin zich de parkeerplaats Kniphorstbosch bevindt.

Vertrek om 10.30 uur, na de wandeling gaan we koffie drinken bij Hotel De Koningsherberg in Anloo.

Inlichtingen: Pieter en Marijke Hofman Tel. 0592 – 343595 Mobiel: 0619003043 email: hofbak@ziggo.nl

Wandelen in het Drente Aa gebied. Foto: Pieter Hofman

BESTUREN

Afdelings

FRYSLÂN

Anja Wouters, voorzitter 058-256 21 55
Marjoleine Beers, secretaris en ledenadministratie
hvfryslan@gmail.com
Margreet Olthof, penningmeester
Roeleke Naber, vrijwilligerscoördinatie
Baukje Scheppink, redactie Schakel,
webmaster 0511 477 083 / 06 3073 4973
baukje.scheppink@gmail.com
Janny Lokerse, lid

ASSEN e.o.

Elzelien van Duyn, voorzitter
0593 543 340 / 06 272 368 89
e.vanduijn@expressief.com
Fieneke Stronkhorst, secretaris
0592 342 720 / 06 213 632 23
secre.hvassen@gmail.com
Johan Meijer, penningmeester
06 2042 6122
penn.hvassen@kpnmail.nl
Ton Koster, bezoek ouderen 0592 314 450
reiger.tk@ziggo.nl
Annette van den Bosch, communicatie
06 5562 2432 vdboschannette@gmail.com

GRONINGEN

Gerard te Meerman, voorzitter
Klooslaan 12, 9721 XN Groningen
g.j.te.meerman@gmail.com 050-525 6544 06 275 808 35
Ieke Verveld, secretaris
secre.hvgron@gmail.com 050 8503655 06 10264135
Willem Waard, penningmeester
penningm.hvgron@gmail.com
Ger Koenen, lid, gerkoenen@hotmail.com
Lenie Kootstra, lid Leniekootstra@gmail.com
Martijn van Loon, lid vanloonmac@gmail.com
Ivo Hengst, jong hv: ivo_hengst@hotmail.com

Bezoekgroepen Fryslân

Zuid West

Jac. Konig, 06 5317 2732,

konigjg@hetnet.nl

postcodes 8441-8899

Zuid Oost

Sake van der Kloet 0512 342996 /

0650643629 sake@litsriverranch.com

postcodes 8391-8434 en 9109-9296

Noord Oost

Roeleke Naber, roelekenaber@gmail.com

0517 795018

postcodes 8911-9091

Humanistische uitvaartbegeleiding

0900-9005030 Groningen

0900-3302020 Drenthe

0517 417799 Coördinatie Fryslân

Rouwverwerking Fryslân

Tine Wiersma 06 371 72 397

tine.wiersma@kpnplanet.nl

Activiteitencommissie Assen

e-mail: hvassen-activiteiten@outlook.com

Jan Kolkman, 0592-413291

Anneke Aangeenbrug, 0592-421204

Humanistische geestelijke begeleiding

Het leven vormgeven is niet altijd eenvoudig.

Humanistische geestelijke begeleiders helpen - met gesprekken, advies en ondersteuning - om evenwicht te vinden als het even moeilijk gaat.

Humanistisch geestelijk verzorgers werken bij defensie, justitie, in de zorg of zijn vrijgevestigd. Vrijgevestigde geestelijk verzorgers kunnen ook helpen vorm te geven aan een humanistische relatieviering.

Humanistische Uitvaartbegeleiding

Nabestaanden vinden het moeilijk een toespraak te schrijven of uit te spreken. Een humanistische uitvaartbegeleider helpt u daarbij. Mogelijkheden zijn een gesprek-bij-leven en een gesprek met nabestaanden.

Een humanistische uitvaartbegeleider heeft een speciale opleiding gevolgd en biedt hulp op basis van kennis en ervaring. De begeleider is humanist en heeft oog voor de waardigheid en eigenheid van elk mens en begrip voor de kronkelwegen van het leven.

Er is een speciale website waar u alle informatie vindt: www.humanistischeuitvaart.nl

Telefoonnummers van plaatselijke contactpersonen vindt u achter in de Schakel.

Een executeur testamentair van het Steunfonds Humanisme?

Wat moet er gebeuren als ik er niet meer ben?

Het is misschien niet plezierig, maar wel goed om er eens bij stil te staan. Want wie regelt uw uitvaart? Wie zorgt ervoor dat de wensen uit uw testament worden uitgevoerd en handelt allerlei praktische zaken af?

Als er in uw omgeving niet direct iemand is om dit voor u te regelen, kunt u het Steunfonds Humanisme als executeur inschakelen. De medewerkers regelen uw zaken met respect, zorg en oog voor detail.

REGIO NOORD

Humanistische contacten

voor een landelijk overzicht van humanistische organisaties: zie www.human.nl

Humanistisch Vormingsonderwijs HVO

Provinciaal (interim) contactpersoon
Fryslân: Mathilde Nomden. Zij is te bereiken via telefoonnummer 06-11277250 of per mail: m.nomden@hvo.nl
www.humanistischverbond.nl/hvo

Filosofiewerkgroep Fryslân

Ron Muijzer, Raard, 0519 22 20 22
ron@muijzer.nl

Humanitas Assen

Brunelstraat 77, 9404 KB Assen
0592 311 121 assen@humanistas.nl

Humanitas De Stellingwerven

secr. Klaeterlaene 5, 8394 VT De Hoeve
DeStellingwerven@humanistas.nl

Humanistisch geestelijk raadslieden

Myriam van der Vorst, 0513 685 739
Tjongerschans Ziekenhuis Heerenveen

Jan Sipma 06 8320 7732
Meriant

Marcelle Mulder, 0515 570870
Zorggroep Tellens

Agaath Heijboer, 050 3613884 of 3612030
a.a.heijboer@umcg.nl

Hilda Schipper-Batist wo/do 10-16

A.G. Wlldervanckhuis
NNCZ/Jannes van der Sleedenhuis Hoogeveen
Bas van der Sijde, contact: 0528-266944
Nannie Bos

Humanistische geestelijke verzorging bij Justitie

Dr. S van Mesdagkliniek, Groningen
Jeannette van der Meijde, 050 5221221

Penitentiaire inrichting Ter Apel
Wietske Cuperus

Penitentiaire inrichting Leeuwarden
Wietske Curperus (wo en vrij) 088-0742633

Vrij gevestigde Humanistische Raadslieden

Mirabelle A. Schaub-de Jong
050-5252253 / 0620732179

Jan Sipma
06 2099 1738

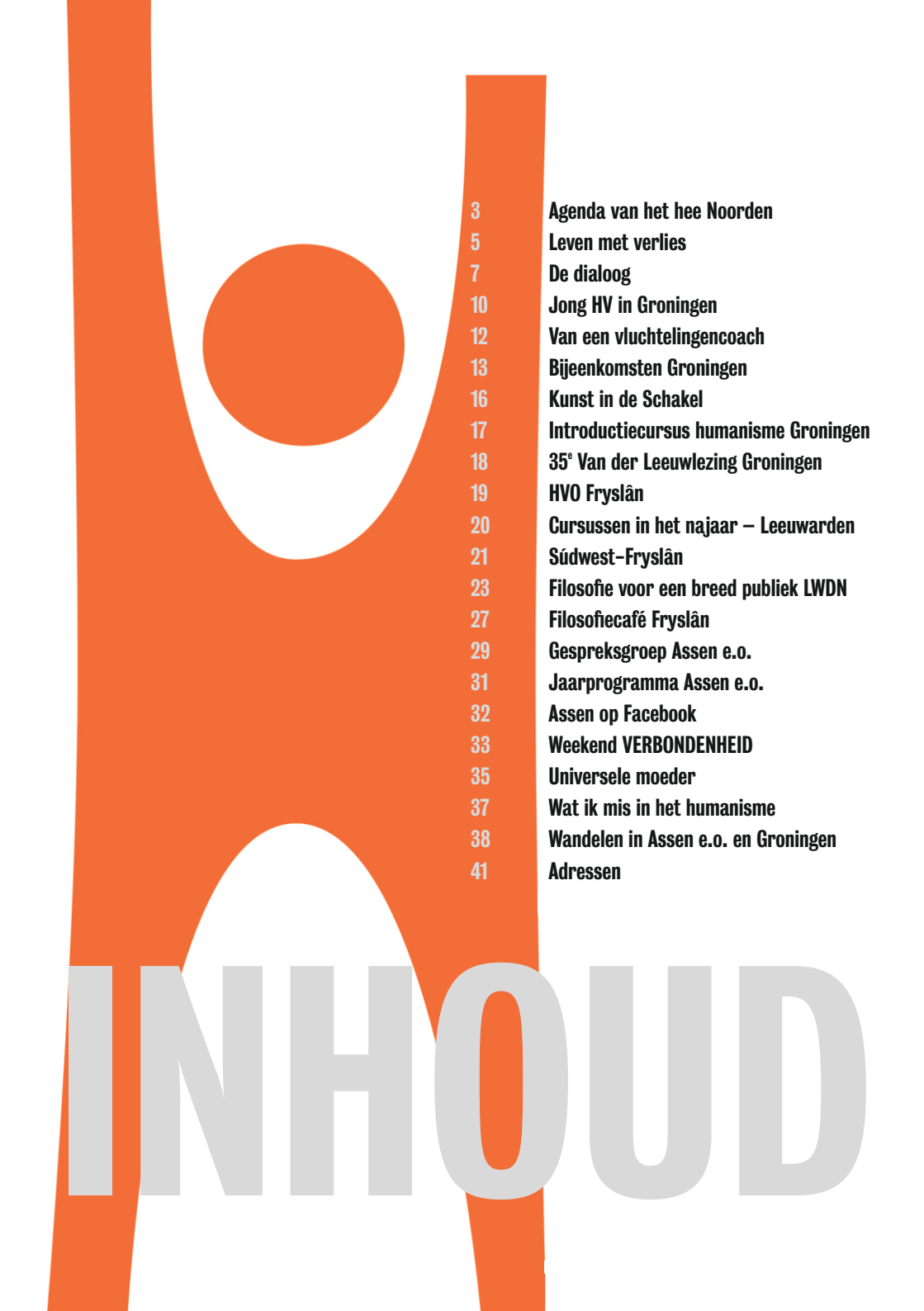
Hilda Schipper-Baptist
Rijksweg 19, 9917 PS Wirdum
0596-571349 (na 19.00 uur)

Stichting Abraham Vellinga

Piet Postma secr. Murnserdyk 13-15,
8573 WN Mirns piet@pjpostma.nl

Bijlenga Stichting

Jan Dijkstra jan.dijkstra,mz@gmail.com
Thijs van Gunst, thijs.johanna@hetnet.nl

3	Agenda van het hee Noorden
5	Leven met verlies
7	De dialoog
10	Jong HV in Groningen
12	Van een vluchtelingencoach
13	Bijeenkomsten Groningen
16	Kunst in de Schakel
17	Introductie cursus humanisme Groningen
18	35° Van der Leeuwlezing Groningen
19	HVO Fryslân
20	Cursussen in het najaar – Leeuwarden
21	Súdwest-Fryslân
23	Filosofie voor een breed publiek LWDN
27	Filosofiecafé Fryslân
29	Gespreksgroep Assen e.o.
31	Jaarprogramma Assen e.o.
32	Assen op Facebook
33	Weekend VERBONDENHEID
35	Universele moeder
37	Wat ik mis in het humanisme
38	Wandelen in Assen e.o. en Groningen
41	Adressen

INHOUD